

Published by
Latvian Publishing Pty. Ltd.
Redakcija / Editorial Office:
19 Westbury Street
Hackney SA. 5069
AUSTRALIA
Tālr.: 0458448642
Fax: 0872002339
ALRedakcija@netspace.net.au
Abonementi / Subscriptions:
GPO Box 304 Melbourne
Vic. 3001
Tel.: (03) 94786461

Austrālijas Latvietis

AUSTRALIAN LATVIAN NEWS

Nr. 3188 66. gads

Trešdien,
2014. gada
18. jūnijā

Print post approved
PP 349050/0001

AIZVESTO PIEMIŅA ADELAIDĒ

*Pār kalnu gurdeniem soļiem, es kāpu krēslainā lejā,
Slīd saltas ēnas man krūtīs, un as'ras rit man uz sejas;
Aiz kalna palika saule, un blāzmas purpura liesmas,
Aiz kalna es atstāju draugus, un mīļas runas un dziesmas.*

Kārlis Skalbe.

Raksts 2. lpp.



Igaunu, latviešu un lietuviešu kopienu pārstāvju godasardze pie Migrācijas muzeja, kur baltieši noliek vainagu uz Sibīriju deportētajiem. Foto: Pēteris Strazds.

Pie Brīvības pieminekļa piemin komunistiskā genocīdā upurus



Foto: Timurs Subhankulovs.

Pieminot 73.gadadienu kopš 1941.gada 14.jūnija, kad no Latvijas tika izvesti vairāk nekā 15 000 dažādu tautību iedzīvotāju, šodien Rīgā, pie Brīvības pieminekļa, notika ziedu nolikšana, pulcējot vismaz 300 gājiena dalībnieku un vairāk nekā 500 skatītāju.

Gājienā piedalījās gan bērni,

gan vecākās paaudzes cilvēki kopā ar Saeimas deputātiem, ministriem, Nacionālo bruņoto spēku (NBS), Rīgas domes un ārvalstu vēstniecību pārstāvjiem, kuri Brīvības pieminekļa pakājē nolika ziedus. Gājiena dalībnieki nesa puķes un vairāki arī turēja rokās Latvijas

(Turpinājums 8. lpp.)

14. jūnija stāsts: balandu zupas garša un Sibīrijas rūdījums

“Tas ir datums, kurā mūsu ģimeni izšķīra, izdzina no mājām un iemeta pavisam citā pasaulē,” saka siguldietis Arvis Valters (82).

“Pēc izsūtīšanas bijām spiesti dzīvot un izdzīvot tajos apstākļos, kā arī pēc tam vēl saņemt spēkus, lai atgrieztos atpakaļ.” Viņu kā mazu puiku kopā ar ģimeni 1941. gada 14. jūnijā izveda no toreizējām mājām Liepājas rajona Vaiņodes pagastā uz tālo Krasnojarskas apgabalu Sibīrijā.

Cilvēcība necilvēcīgajā

Vaiņodē, uz Lietuvas robežas pusē no militārā aerodroma, atradās Valteru ģimenes mājas. Vietai ir sena vēsture. Pirmā pasaules kara laikā tur tika izvietoti vācu cepelīni. Vēlāk militārie angāri iesakņojās Rīgas ainavā, kļūstot par Centrāltirgu.

A. Valtera tēvs bija aizsargu priekšnieks, tādēļ jau pirms izvešanas vairākas reizes tika pratināts: “Viņu sauca uz visām malām, tad pa naktīm tikai veda mājās. Protams, ieročus uzreiz lika nodot. Tēvs to arī izdarīja. Taču padomju iekārtai, kā jau parasti, likās, ka kaut kas ir paturēts, ka tēvs gatavo kaut kādas provokācijas. Mierā nelika ilgu laiku.”

Liktenīgajā vasarā A. Valte-

ram bija tikai deviņi gadi, taču liktenis bija lēmis, ka viņam kā bērnam jāiepažīst dzīves skaudrā puse. Sirmais kungs atminas, ka tajā dienā visi apkaimes zemnieki bija norīkoti taltas darbos. Bija jānes akmeņi aerodroma celtniecībai. “Tēvs, sakrāvis akmeņus, bija ceļā uz aerodromu, mamma devās uz pienotavu. Abu ceļu šķērsoja auto. Cilvēki tajā paziņoja, ka jāgatavojas izbraukšanai,” atminas izsūtītais.

Viņš vēl toreiz nesaprata, ko nozīmē šī lielā rosība. Māja pilna ar cilvēkiem. Mamma krāmēja mantas un cēla augšā mazo brāli un māsu. “Tie cilvēki, kuri organizēja mūsu ģimenes izvešanu, nesteidzināja. Ļāva kravāties trīs stundas, kas tajos apstākļos bija daudz. Tāpat pieteica, lai obligāti ņem līdz siltās drēbes. Noderēs!” stāsta A. Valters, piebilstot, ka viņa ģimenei tādā ziņā vismaz paveicās - no ielas taisnā ceļā uz vilcienu nesūtīja.

Par izvešanu atbildīgie ļāva paņemt līdz visu nepieciešamo. Taču tā arī bija pēdējā reize, kad mazais puika, viņa brālis un māsa redzēja savu tēvu. Toreiz gan solīts, ka galā ģimene atkal satiksies, taču vārdi izpelnēja vējā. Uzreiz pēc izsūtīšanas tēvs tika nosūtīts uz darba nometni Kirovas apgabalā, kur izturēja trīs gadus un turpat arī

mira.

Gultas vietā vagona lāvas

Ģimene, kas vēl vakar bija saldi dusējusi gultās, nu par savu guļavietu sauca cietas vagona lāvas. Tad sākās ilga ceļš. Vispirms uz Liepāju, pēc tam pa Glūdas ceļu uz Jelgavu, līdz nonāca līdz Krustpīlij. “Tā tālāk. Projām no dzimtas puses un Latvijas, caur visai Krievijai, līdz Krasnojarskai,” atminas izsūtītais.

Par spīti skarbai situācijai, arī šoreiz tajā visā bijusi kripatiņa cilvēcības. Nonākot aiz Urāliem, vilciens apstājās un cilvēki, kuriem bija līdzīgs paņemt vagonu un iegādāties pārtiku. Gan līdzīgs paņemtā pārtika, gan iespēja to iegādāties ļāva ģimenei vismaz smagajā braucienā laikā nepalikt ar tukšiem vēderiem. Nonākot Krasnojarskā, mazajam Arvim nācās pieaugt daudz ātrāk, lai spētu palīdzēt ģimenei izdzīvot.

Balandu zupa un nātru salāti

Valteri tika nomitināti sādžā 300 kilometrus no Krasnojarskas. Labi bija tas, ka tur zemi varēja lauksaimnieciski apstrādāt. “Kad aizbraucām, tad jau, protams, bija par vēlu kaut ko stādīt, taču vismaz bija iespēja kaut ko nopirkt par naudu. Tāpat maizi deva. Sākumā strā-

dājošajam dienā pienācās 600 gramu, bet bērniem - 400 gramu. Vēlāk gan normas mainījās no tā, cik peejami bija produkti. Bija reizes, kad nesaņēmām neko,” atminas A. Valters.

Visgrūtākais esot bijis 1942. gads un nākamā gada ziema. Naudai nebija vērtības. Spēkā bija pirmatnējais barbers. Visliktākais bija tas, ka varasvīri nepiešķīra zemi. Gan Valteru ģimene, gan citi sādžā mītošie latvieši bija gatavi strādāt savā piemājas dārzā. Atlika vien sarunāt ar vietējiem krieviem, ka par palīdzību viņu piemājas dārziņos tika iedots zemes pleķītis. Kad Arvim bija 10 gadu, viņš kopā ar citiem sādžas puišiem devās uz taigu un lasīja visu, kas vien ir ēdams - sēnes, ogas, pat balandas un nātres. Jau no 11 gadu vecuma sācis stādīt visus iespējamus darbus, ko parasti dara pieaugušie. Sākot no malkas zāģēšanas līdz pat kartupeļu kaltēšanai. Tos sūtīja karavīriem uz fronti. Par spīti tam, dzīves apstākļi bija ļoti smagi.

“42. gadā mums bija veģetārā diēta. Nātru zupa pusdienās, balandas vakariņās... Tā arī dzīvojam. Kad izvārtījām pirmos kartupeļus, to garša man likās tāda jocīga. Biju pieradis jau pie šādiem produktiem,” ironiski smeļ 80 gadīgais kungs, kuram Sibīrijas skarbie apstākļi

deva rūdījumu visai dzīvē. Kolchoza dārzenus ņemt nedrīkstēja. Par to varēja saņemt ļoti smagu sodu. Pārtika Sibīrijā bija zelta vērtē. “Es gan vienu reizi gandrīz tiku pieķerts. Biju aizgājis uz mežu pēc sēnēm. Nākot atpakaļ, kolchoza vagās izrāvu dažus kartupeļus. Tos paslēpu pa vidu sēnēm. Taču uz ceļa sastapu kolchoznieču baru un vienu mazu puiku. Prasa, ko nesu. Sūtīja to puiku taustīt, vai tiešām kulķenē sēnes. Viņš aptaustīja un kartupeļus nesajuta. Tā es par mata tiesu izglābos,” stāsta izsūtītais siguldietis. Veiksme viņam uzspīdējusi arī dažus gadus vēlāk.

“Sibīrijas bērns” atgriežas

1946. gada augustā sākās tobrīd 14 gadīgā Arvja ilga ceļojums uz mājām. Tajā laikā Krasnojarskā bija ieradušies cilvēki, kuri vāca kopā tos Sibīrijas bērnus, kuri svešumā bija kļuvuši par bāreņiem. Mērķis - vest atpakaļ uz Latviju: “Mūs iesēdināja milicijas mašīnā. Vispirms braucām uz Krasnojarsku un pēc tam jau uz mājām. Es biju kā izmēģinājuma trustis. Ja nonākšu līdz galam veiksmīgi, tad sūtīs arī brāli un māsu.”

Viņš zina stāstīt, ka daži vecāki no citām sādžām veduši savas atvases, lai arī tās pierēģistrētu kā bāreņus un viņi tiktu (Turpinājums 7. lpp.)

Austrālijas Latvietis neiznāks 9. un 16. jūlijā. Visas ziņas gaidām līdz 28. jūnijam.